[2024] 3 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 647:2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 206

ਸੁਸੇਲਾ ਪਦਮਾਵਤੀ ਅੰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਐਮ/ਐਸ ਭਾਰਤੀ ਏਅਰਟੈਲ ਲਿਮਟਿਡ

(2024 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1577-1578)

15 ਮਾਰਚ 2024

[ਬੀ ਆਰ ਗਵਈ ਅਤੇ ਸੰਦੀਪ ਮਹਿਤਾ, ਜੇ ਜੇ]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881-ਧਾਰਾ 138 142 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ – ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਫਾਲੋ-ਅਪ ਅਤੇ ਰੀਮਾਈਂਡਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ, ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਪੰਜ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ-ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਚੈੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ "ਦਰਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ" - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ। ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 190 (i) (ਏ) ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ। ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ 138 ਅਤੇ 142-ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ. 3) - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। 482 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ., ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਮਾਲਕੀਃ

ਆਯੋਜਿਤਃ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੋ ਇਕ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ-ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਕੰਪਨੀ ਹਨ - ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ੀ - ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਕੰਪਨੀ ਦਾ-ਇਹ ਵੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ-ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅੰਡਰਸੈਕਸ਼ਨ ਹਨ। ਐੱਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ 138 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19-22]

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881-ਸੈਕਸ਼ਨ 138, ਸੈਕਸ਼ਨ 141-ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਵਿਕੇਰੀਅਸ ਦੇਣਦਾਰੀ:

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ: ਸਿਰਫ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ।

[ਪੈਰਾ 12]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਹੋਰ [1998] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 104: (1998) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 343; ਐੱਸ. ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨੀਤਾ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2005] ਪੂਰਕ 3 ਐੱਸਸੀਆਰ 371: (2005) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 89; ਪੂਜਾ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇਵੀਦਾਸਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2014] 14 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1468: (2014) 16 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1; ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਸਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜੀਵ ਖੁਰਾਣਾ [2010] 9 ਐੱਸਸੀਆਰ 387: (2010) 11 ਐੱਸਸੀਸੀ 469; ਅਸ਼ੋਕ ਮਲ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਸਟੀਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਐਂਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (2018)14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 202-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਐਨ ਕੇ ਵਾਹੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [2007] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 883: (2007) 9 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 481; ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਤਪਦਾਨ ਮੰਡੀ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀਲੀਭੀਤ ਪੰਤਨਗਰ ਬੀਜ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ [2003] ਪੂਰਕ 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 344: (2004) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 391; ਲਕਸ਼ਮੀ ਡਾਇਚੇਮ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [2012] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 466: (2012) 13 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 375; ਕੇ. ਕੇ. ਆਹੂਜਾ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਕੇ. ਵੋਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ [2009] 9 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1144: (2009) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 48; ਲਾਲਨਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [2022] 14 ਐੱਸਸੀਆਰ 573:2022 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 1383-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881; ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973

ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ; ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਆਦਿ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ; ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ; ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ; ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ; ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਆਚਰਣ; ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ; ਰੱਦ ਕਰਨਾ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ.1577-1578 of 2024

ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਸੀਏਚਰ ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਓਪੀ ਨੰਬਰ. 3470 ਅਤੇ 5767 ਦੇ 2019 ਦੇ 26.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਮਨੋਜ ਵੀ ਜਾਰਜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਲਪਾ ਲੀਜ਼ਾ ਜਾਰਜ, ਕੇ. ਐਮ. ਵਿਗਨੇਸ਼ ਰਾਮ, ਨਸੀਬ ਮਸੀਹ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਕਸ਼ਿਤਾ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਚਾਹਤ ਖੰਨਾ, ਵਕੀਲ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਲਕਸ਼ਮੀਸ਼ ਐਸ ਕਾਮਥ, ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਆਹੂਜਾ, ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਦਲਾਲ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਬੀ ਆਰ ਗਵਈ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2022 ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਸੀਆਰਐਲ ਓ ਪੀ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। 2019 ਦੇ 3470 ਅਤੇ 5767 ਅਤੇ ਸੀਆਰਐਲ ਐੱਮਪੀ ਨੰ. 2019 ਦਾ 2224,2225 ਅਤੇ 3255, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀ ਸੀ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 2017 ਦੀ 3151 ਅਤੇ 3150, ਸਿੱਖਿਅਤ XVIII ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ (ਹੁਣ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ-III, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 142 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਨਆਈ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

3.1 ਐਮ/ਐਸ. ਭਾਰਤੀ ਏਅਰਟੈੱਲ ਲਿਮਟਿਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ" ਜਾਂ "ਜਵਾਬਦੇਹ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।

3.2 ਇੱਕ ਐਮ/ਐਸ ਟੈਲੀਮਾਰਕੇਟਰ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤੀ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ (ਟਰਾਈ) ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੰਪਨੀ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਇੰਡੀਆ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼" ਜਾਂ "ਕੰਪਨੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਨੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਸਰੋਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਮੰਜੂ ਸੁਕੁਮਾਰਨ ਲਲਿਤਾ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸੇਲਾ ਪਦਮਾਵਤੀ ਅੰਮਾ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ।

3.3 ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ' ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। 14,00,000/- ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਸਿਕ ਆਵਰਤੀ ਖਰਚਿਆਂ ਵਜੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ 'ਤੇ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਬਕਾਇਆ ਹੈ। 2,55,08,309/-, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਦਲੇ.

3.4 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਫਾਲੋ-ਅਪ ਅਤੇ ਰੀਮਾਈਂਡਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਅਤੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮੰਗਾਂ 'ਤੇ, ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 17 ਜੂਨ 2016 ਨੂੰ ਪੰਜ ਪੋਸਟ-ਡੇਟਡ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਲੜੀ ਨੰਬਰ	ਚੈੱਕ ਨੰ.	ਚੈੱਕ ਮਿਤੀ	ਰਕਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ
1	414199	25.06.2016	25,00,000/- ਰੁਪਏ
2	414196	31.08.2016	50,00,000/- ਰੁਪਏ
3	414204	31.08.2016	80,00,000/- ਰੁਪਏ
4	414195	31.07.2016	45,00,000/- ਰੁਪਏ
5	414205	30.09.2016	80,00,000/- ਰੁਪਏ

3.5 ਕ੍ਰਮ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ' ਤੇ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਨੰਬਰ 414199 ਅਤੇ ਮਿਤੀ 25 ਜੂਨ 2016 ਵਾਲੇ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ 1, ਉਕਤ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਦਰਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ"। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇੱਕ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਭੁਗਤਾਨ ਅਨੁਸੂਚੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 25,00,000/- ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਚੈੱਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕ੍ਰਮ ਨੰ. ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ 2 ਤੋਂ 5, ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ "ਦਰਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ"। ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਚੈੱਕ ਨੰ.	ਚੈੱਕ ਕਰੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ 'ਤੇ	ਚੈੱਕ ਕਰੋ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ'ਤੇ	ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ	ਜਵਾਬ
414196	23.09.2016	26.09.2016	13.10.2016	12.11.2016
414204	23.09.2016	26.09.2016	13.10.2016	12.11.2016
414195	25.10.2016	26.10.2016	09.11.2016	ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ
414205	17.10.2016	18.10.2016	10.11.2016	29.11.2016

3.6 ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਐਨ ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਤੇ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ("ਸੀਆਰਪੀਸੀ" ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 190 (i) (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਸੀ. ਹਨ। ਨੰ. 2017 ਦਾ 3151 ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 2016 ਅਤੇ ਸੀ ਸੀ ਨੰ. 2017 ਦਾ 3150 ਮਿਤੀ 23 ਦਸੰਬਰ, 2016, ਸਿੱਖਿਅਤ XVIII ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

3.7 ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 1; ਮੰਜੂ ਸੁਕੁਮਾਰਨ ਲਲਿਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 2 ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਸੇਲਾ ਪਦਮਾਵਤੀ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3.

3.8 ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ. 3, ਜੋ ਇੱਕ ਮਹਿਲਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਈਬਟੇਲ ਟੈਲੀਕਾਮ ਸਲਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਨੇ ਸੀਆਰਐਲ ਓ ਪੀ ਨੰ. ਸੀ ਸੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2019 ਦਾ 3470. 2017 ਦਾ 3151 ਅਤੇ ਸੀਆਰਐਲ ਓ ਪੀ ਨੰ. ਸੀ ਸੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 2019 ਦਾ 5767. 2017 ਦਾ 3150, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੀ ਹੈ।

3.9 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2022 ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਐਲ ਓ ਪੀਐਨਓ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 2019 ਦੇ 3470 ਅਤੇ 5767 ਅਤੇ ਸੀਆਰਐਲ ਐੱਮਪੀ ਨੰ. 2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 2224,2225 ਅਤੇ 3255 ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.10 ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ.

3.11 ਮਿਤੀ 12 ਦਸੰਬਰ 2022 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

4. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਵੀ ਜਾਰਜ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਸ਼ ਐਸ ਕਾਮਥ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਵੀ ਜਾਰਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਦਾ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ. 2 ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਘੋਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਐੱਨ. ਕੇ. ਵਾਹੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ੇਖਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [1], ਐੱਸ. ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਨੀਟਾ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ [2] ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਅਸ਼ੋਕ ਮਲ ਬਾਫਨਾ ਬਨਾਮ ਅਪਰ ਇੰਡੀਆ ਸਟੀਲ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਐਂਡ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [3], ਕ੍ਰਿਸ਼ੀ ਉਤਪਦਾਨ ਮੰਡੀ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਪੀਲੀਭੀਤ ਪੰਤਨਗਰ ਬੀਜ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [4] ਅਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਡਾਇਚੇਮ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [5] ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ।

1 [2007] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 883: (2007) 9 ਐੱਸ ਸੀ.ਸੀ 481

2 [2005] ਪੂਰਕ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 371 (2005) 8 ਐੱਸ ਸੀ.ਸੀ 89

3 (2018) 14 ਐੱਸ ਸੀ.ਸੀ 202

4 [2003] ਪੂਰਕ 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 344 (2004) 1 ਐੱਸ ਸੀ.ਸੀ 391

5 [2012] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 466: (2012) 13 ਐੱਸ ਸੀ.ਸੀ 375

6. ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਸ਼ ਐਸ ਕਾਮਥ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ ਹੋਰ 6 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"8. ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 (1) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"34. ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ।–(1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ, ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ ਜੇ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਾਰੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਣਦਾਰੀ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਦਾਰਥਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

6 [1998] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 104: (1998) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 343

ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੰਜੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ, ਕਿ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ।

8. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 34 (1) ਦੀਆਂ ਦੋਹਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ, ਪਦਾਰਥਕ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

9. ਐੱਸਐੱਮਐੱਸ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨੈਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (13) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ "ਡਾਇਰੈਕਟਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"8. ..... ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਹ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬੋਰਡ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਉਪ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਮਤਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਜੋ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਦੂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਮੈਨੇਜਰ ਜਾਂ ਸਕੱਤਰ ਹੋਵੇ।ਇਹ ਸਭ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਬੰਧਤ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। "…..

10. ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਉਸ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

11. ਪੂਜਾ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇਵੀਦਾਸਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ 7 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"17. ..... ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਜੋ ਇੰਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ। [ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੇਂਟਲ,(2010) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 330: (2010) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਈ. ਵੀ.) 677: (2010) 2

7 [2014] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1468: (2014) 16ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 1

ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1113] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ (ਐਸਸੀਸੀ ਪੀ 336, ਪੈਰਾ 13-14)

"13. ਸੈਕਸ਼ਨ 141 ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲਵੀਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਜਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬਦੇਹ 1 ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਦੰਡਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਦਲਵੀਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

14. ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਂ ਸਾਰੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਂ ਢੁਕਵੀਂ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)

18. ਗਿਰਧਾਰੀ ਲਾਲ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਐਚ. ਮਹਿਤਾ (1971) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 189:1971 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 279: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1971 ਐਸ. ਸੀ. 2162], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ "ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਕਿਸੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦ (ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਚੰਦ, (1981) 2 ਐਸਸੀਸੀ 335:1981 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 453])

20. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਚਨਬੱਧ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

21. ਸਬਿਤਾ ਰਾਮਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਆਰ ਬੀ ਐਸ ਚੰਨਾਬਾਸਵਰਧਿਆ ਵਿੱਚ [ਸਬਿਤਾ ਰਾਮਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਬੀ. ਐਸ. ਚੰਨਾਬਸਵਰਧਿਆ, (2006) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 581: (2007) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 621], ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ: (ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਪੀ ਪੀ. 584-85, ਪੈਰਾ 7)

"7. ... ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਪਰ ਜੋ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਰਾਏ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 141 ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਪ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕੰਪਨੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟਰਡ ਜਾਂ ਨਿਗਮਿਤ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ' ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ।

13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇ. ਕੇ. ਆਹੂਜਾ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਕੇ. ਵੋਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ[8] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ।

8 [2009] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1144: (2009) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 48

14. ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਸਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜੀਵ ਖੁਰਾਣਾ 9 ਰਾਹੀਂ ਐੱਨ. ਸੀ. ਟੀ. ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆਃ

"17. ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਜਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਹਰੇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਜਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।

15. ਅਸ਼ੋਕ ਮਲ ਬਾਫਨਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"9. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਡਿਫਾਲਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। (ਪੂਜਾ ਰਵਿੰਦਰ ਦੇਵੀਦਾਸਾਨੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2014) 16 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: (2015) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਈ. ਵੀ.) 384: (2015) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. (ਸੀ. ਆਰ. ਆਈ.) 378: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 2015 ਐਸ. ਸੀ. 675 ਦੇਖੋ।)

10. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

9 [2010] 9 ਐਸਸੀਆਰ 387: (2010) 11 ਐਸਸੀਸੀ 469

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ।

16. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਾਲਨਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਈ, ਜੇ) ਧਿਰ ਸੀ।

17. ਇਸ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ।

18. ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ ਦੇ ਪੈਰਾ 16 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਸੀ 3151/2017 ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ XVIII ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ

"16. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹੀ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ੀ।

19. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੋ ਇਕ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ. 2 ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ੀ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ, ਪਹਿਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮੋਟਰ ਹਨ।ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

20. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

10 [2022] 14 ਐਸਸੀਆਰ 573: 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1383

ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ।

21. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

22. ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2022 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਸੀ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਐਨ. ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਤ XVIII ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ (ਹੁਣ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ-III, ਸੈਦਾਪੇਟ, ਚੇਨਈ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ 2017 ਦੀ 3151 ਅਤੇ 3150 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler